

Валентина Володимирівна Коваленко,
молодший науковий співробітник
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України,
м. Київ, Україна

УДК 373.159.37.035

МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНА ПРОДУКЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Осуществлен анализ проблемы использования мультипликационной продукции как средства формирования социальной компетентности младших школьников. Определены возможности использования мультипликационной продукции как средства формирования социальной компетентности младших школьников.

Мультипликационная продукция является одним из средств понимания младших школьников окружающего мира, с помощью которой можно сформировать их социальную компетентность. Социальная компетентность – это составляющая жизненной компетентности учащихся, которая характеризует их умение налаживать плодотворное взаимодействие с другими людьми, работать в коллективе сверстников, избегать конфликтных ситуаций, принимать самостоятельные решения, отвечать за последствия собственных действий, уважительно относиться к окружающей среде.

Ключевые слова: мультипликационная продукция, мультфильмы, социальная компетентность, младшие школьники.

In the publication analyzed problem of using animation products as means of forming social competence of junior pupils. Are determined the possibility of using animation products as means of forming social competence of junior pupils.

Animated products is one way of understanding the surrounding world junior pupils, which enables you forming their social competence. Social competence is a of vital competence of pupils that characterizes their ability to build fruitful interaction with other people, to work in collective of peers to avoid of conflict situations, make their own decisions be responsible for consequences of their own actions, it is important relate to the environment.

Key words: animated products, cartoon movies, social competence, junior pupils.

Неможливо уявити життя сучасної дитини без телевізора і мультфільмів. Вони є улюбленим та поширеним видом її дозвілля, що за впливовістю на свідомість може у багатьох випадках позмагатися з батьками та іншими значущими чинниками виховного впливу [1]. Мультфільм стає для дитини одним із основних носіїв і трансляторів уявлень про світ, відносини між людьми та норми їхньої поведінки. Вони стають темою для обговорення в групі однолітків, сюжетом гри та засобом залучення дитини до культури [9].

Сьогодні мультиплікаційна продукція заповнила серця не лише маленьких глядачів, а й дорослих. Відомо, що мультиплікаційна продукція – це вид кіномистецтва, який створюються за допомогою зйомки послідовних фаз руху мальованих або об'ємних об'єктів. Мультфільми не ґрунтуються на фотографічній фіксації реальної дійсності, фантастика для них – це художній задум. Сучасні мультфільми будують особливу художню умовну форму відображення реальності. Вони мають виразні засоби

для зображення фантастичних подій та дій героїв, що приваблює юних глядачів.

Вищезазначені особливості мультфільмів пов'язані з властивостями сприйняття дітей, які дозволяють розглядати мультиплікацію як засіб впливу на юного глядача. З перегляду мультфільмів дитина черпає значну кількість інформації художньо-естетичного, морально-етичного та пізнавального характеру. Яскравість образів, посилений музичний супровід мультфільмів доносять до дитячої свідомості багато інформації [8]. На перший погляд сюжет мультфільмів простий та наївний, однак часто у ньому закладено досить серйозні, філософські питання. Сюжетні колізії та поведінка героїв, настанови молодших учнів на роздуми, за результатами яких вони розвиваються.

Такі науковці, як С. Данилейко, І. Єрмаков, Є. Ільїн, Н. Калініна, О. Проценко, Д. Пузікова, М. Тюкавіна, В. Цветков та ін. досліджували проблему формування соціальної компетентності молодших учнів. Зарубіжні технології підготовки вчителів до

естетичного виховання розглядає М. Лещенко. Деякі аспекти використання мультиплікаційної продукції у діяльності з молодшими учнями розкрито у працях Н. Гавриш, Г. Клокової, М. Сітцевої та у попередніх публікаціях автора [4–5], проте проблема використання мультиплікаційної продукції, як засобу формування соціальної компетентності молодших учнів, не досить досліджена і тому потребує більш детального вивчення.

Мета пропонованої статті полягає у тому, щоб визначити можливості використання мультиплікаційної продукції, як засобу формування соціальної компетентності молодших учнів.

Сьогодні одним із головних завдань вчителів та батьків є створення сприятливих умов для формування соціальної компетентності учнів у їх повсякденному житті.

На думку Є. Ільїна, вступ до ЗНЗ змінює емоційну сферу дитини у зв'язку з розширенням змісту діяльності та збільшенням кількості емоційних об'єктів. Подразники, що викликають емоційні реакції у дошкільнят та молодших учнів уже не діють. Хоча вони емоційно реагують на події, які відбуваються навколо них. В учнів розвивається здатність пригнічувати за допомогою вольових зусиль небажані емоційні реакції. Унаслідок цього спостерігається відрив експресії від пережитої емоції як в один, так і в інший бік [3].

Формування стриманості емоцій почуттів молодших учнів відбувається в їх навчальній діяльності та спілкуванні з учителем, колективом класу. У публікації [3] зазначено, що молодші учні краще розуміють емоції, які виникають у знайомих життєвих ситуаціях, але їм важко висловити емоційні переживання вербально. Краще пізнаються позитивні емоції, ніж негативні. Їм важко відрізнити страх від подиву. У молодших учнів нерозпізнаною є емоція провини, виникає здатність до співпереживання у процесі сприйняття обтяжливих сцен і драматичних конфліктів, яскраво помітна їх соціалізація емоційної сфери. До третього класу в учнів проявляється захоплене ставлення до героїв мультфільмів та фільмів. Для цього періоду характерним є початок формування любові до Батьківщини, почуттів національної гідності.

На думку С. Данилейко, *молодший шкільний вік* – це перший період системного залучення дитини до

громадського життя. За цей віковий період відбуваються особистісні утворення, необхідні для формування соціальної компетентності молодших учнів [2].

Соціальна компетентність молодшого учня, на думку О. Проценко, покликана сформувати знання, вміння, навички і здатності, необхідні для подальшої освіти у постійно змінних соціальних умовах, а також допомогти стати головним механізмом у соціалізації та адаптації, підготуватися до засвоєння та виконання основних соціальних ролей у суспільстві [7].

В умовах сучасного інформаційного простору соціальна компетентність молодших учнів формується під впливом різних чинників. Нами було визначено безпосередні (сім'ї, учителів, вихователів, друзів) та опосередковані фактори впливу (політичної, ситуації в країні, релігійних міркувань, засобів масової інформації та комунікації), що подано на рисунку 1.

Значний вплив на формування соціальної компетентності молодших учнів мають засоби масової інформації та комунікації. Популярними сьогодні є телевізійні й Інтернет-канали, що безперервно транслюють мультиплікаційні фільми. Батькам зручно увімкнути один мультиплікаційний канал, зайнявши дитину на певний проміжок часу для вирішення власних справ, не замислюючись над тим, як це впливає на дитину [5]. Результати численних досліджень доводять, що не всі батьки відповідально ставляться до відбору медіапродукції, яку переглядають їхні діти, розуміючи, що не всі мультфільми у сучасному медіапросторі можуть позитивно впливати на культурну соціалізованість та моральну свідомість дитини [1].

Мультиплікаційна продукція є певним віртуальним полем для розвитку фантазії учнів, виступаючи засобом впливу на молодших учнів через їх зорові та слухові аналізатори. Мультфільми приваблюють молодших учнів цікавими образами героїв, дії яких підкріплюються музичним супроводом та постійною зміною декорацій [4].

Так, М. Сітцева виділяє такі основні характеристики мультиплікаційної продукції:

- казковий сюжет, доступний для розуміння;
- насиченість яскравими образами, кольорова виразність;

Рис. 1. Фактори впливу на формування соціальної компетентності молодших учнів

– лаконічність подачі та динамічність розгортання сюжету;

– простота та легкість сприйняття дитиною тощо [8].

Використовуючи мультиплікаційну продукцію, як засіб формування соціальної компетентності молодших учнів, потрібно заздалегідь підготувати і налаштувати їх на перегляд обраного мультфільму, продумати питання для обговорення дій героїв тощо, створивши сприятливі умови формування соціальної компетентності учнів [4].

Погоджуємося з думкою М. Лещенко, що у процесі обговорення проблемних сюжетних ситуацій з'ясовується точність вражень, отриманих за результатами перегляду мультфільму. Кульмінаційним моментом є визначення впливу, що здійснює мультфільм на молодшого учня, переносячи реальні людські відносини у сферу спотворених уявлень [6].

Герої мультиплікаційних фільмів постають в яскравих образах, приваблюючи цим молодших учнів. Після переглянутих мультфільмів діти ототожнюють себе з героями, обирають їх за приклад для наслідування. Тому вчителям та батькам потрібно завжди роз'яснювати учням зміст переглянутих мультфільмів, навіть зміст яких здається позитивним і не вбачає загрози для їхнього здоров'я.

Герої мультфільму можуть стати для дитини втіленням доброти, сміливості, щедрості, чуйності та інших ціннісних людських якостей. Причому не обов'язково у фільмі повинні бути позитивні герої. Якщо який-небудь персонаж здійснює негідний вчинок, він повинен зрозуміти власні помилки або отримати осуд з боку інших персонажів або авторів фільму. Важливо, щоб позитивні персонажі демонстрували конструктивні способи розв'язання конфліктів, давали дітям приклад толерантності та поваги до інших [9]. Їхня реакція на переглянуте може бути виражена у різних мистецьких формах: драматичній, оповідній, віршованій тощо [6]. Необхідно виділити позитивні риси характеру героїв мультфільмів. Це може здійснити пропонуючи учням намалювати/повторити/програти їхні дії, таким чином, формуючи у них соціальну компетентність.

Важливим напрямом діяльності у ЗНЗ є формування соціальної компетентності учнів молодших класів. Соціальна компетентність молодшого учня – це ті знання, вміння та навички, потрібні йому для соціалізації й адаптації у класному колективі, формування толерантного ставлення до оточуючих, реального оцінювання себе та власних знань, а також для опанування і виконання основних соціальних ролей у суспільстві.

Мультфільми відіграють значну роль у навчанні і вихованні молодого покоління. Мультиплікаційна продукція є одним із засобів формування соціальної компетентності молодших учнів, тому використання вчителями та батьками цієї продукції дозволить їм визначити та засвоїти правила поведінки прийняті у суспільстві, допоможе сформувати соціальну компетентність. Проте учитель та батьки мають контролювати перегляд мультфільмів і ретельно роз'яснювати їх зміст.

Таким чином, важливим є підвищення кваліфікації вчителів і батьків стосовно використання мультиплікаційної продукції, як засобу формування соціальної компетентності молодших учнів у навчально-виховному процесі початкової ланки ЗНЗ. Це здійснюється шляхом проведення авторських семінарів і тренінгів для вчителів та батьків на базі навчальних закладів щодо методики використання мультиплікаційної продукції, як засобу формування соціальної компетентності молодших учнів.

У подальших дослідженнях необхідно звернути увагу на особливості використання web-орієнтованих засобів у навчальній діяльності з молодшими учнями.

Використані літературні джерела

1. *Гавриш Н. В.* Вплив мультфільмів на формування моральної свідомості у дітей [Текст] / Н. В. Гавриш, Г. А. Клокова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – Ч. II. – № 13 (272). – С. 103–110.
2. *Данилейко С. І.* Шляхи формування соціальної компетентності учнів початкової школи [Електронний ресурс] / С. І. Данилейко // Соціум. Наука. Культура : матер. наук. конф. – Режим доступу : <http://intkonf.org/danileyko-si-shlyahi-formuvannya-sotsialnoyi-kompetentnosti-uchniv-pochatkovoyi-shkoli/>. – Назва з екрана.
3. *Ильин Е. П.* Эмоции и чувства [Текст] / Е. П. Ильин. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2011. – 783 с.
4. *Коваленко В. В.* Про використання мультиплікаційних фільмів у роботі з молодшими школярами [Електронний ресурс] / В. В. Коваленко // Наукова молодь – 2014 : II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених. – Режим доступу: http://conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/tezu%20Kovalenko_111_1418766985_file.doc. – Назва з екрана.
5. *Коваленко В. В.* Сучасна мультиплікаційна продукція, як засіб формування соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку [Електронний ресурс] / В. В. Коваленко // Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан досягнення перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – 2015. – Режим доступу: <http://conference.ikto.net/-public/accepted/>. – Назва з екрана.
6. *Лещенко М. П.* Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання [Текст] / М.П. Лещенко. – 2-ге вид., допов. – Київ, 1996. – 192 с.
7. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст] : зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – Вип. 35 (88). – 568 с.
8. *Сітцева М. В.* Роль мультиплікації у розвитку дитини в умовах інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / М. В. Сітцева // Матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. – Режим доступу : <http://www.inforum.in.ua/conferences/12/2/12/>. – Назва з екрана.
9. *Смирнова Е. О.* Психолого-педагогическая экспертиза мультфильмов для детей и подростков [Текст] / Е. О. Смирнова, М. В. Соколова // Культурно-историческая психология. – 2014. – Т. 10. – № 4. – С. 4–11.